

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Lipics Földes*

Cím: *A jubiláló Múcsarnok ősei*

Forrás: *Új Magyarok*

Bpest

(Hely)

1936 IV. 26.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Múcsarnok

Idő

"1936"

Személy

Helyszám

A jubiláló Múcsarnok ősei

a régi Redout-tól a Hősök-teréig

A „múcsarnok” szó a nyelvújítás gyermeke, testvére a „festész”-nek, a „kép-faragó”-nak és más hasonló nyelvszüleményeknek. Akkor is született, (t. i. a múcsarnok mint épület), a nyelvújítás után, a múlt század 30—40-es éveiben, amikor a haladottabb pesti polgár — már amelyik — Kunstausstellungen helyett „tárlatok”-ra kezdett járni, román helyett „beszélyt” olvasott és theater helyett „játék-szint” látogatott. Pest-Buda „művészeti élete” akkor élte legbájosabb gyermekkorát.

Az a klasszikus stílus, hatalmas épület ott kint a Városligetben, amit ma értünk Múcsarnok elnevezés alatt, ebben az évben ünnepli négy évtizedes fennállását. Talán nem érdektelen, ha ebből az alkalomból egy kissé visszatekintünk kevésbé imponáló méretű őseire idestova száz év távlatából.

A régi Redoutban

A magyar „múcsarnok” kezdetben csak a papíron volt meg. A Trefort Ágost és lelkes fiatal barátai által alapított Pesti Műegylet a régi városi redoutban rendezte

kiállításait. Ezek közül az elsőről, az első magyar képzőművészeti kiállításról már egy ízben írtam az Új Magyarországban. Ezen a kiállításon, amely 1840-ben nyílt meg a régi vigadóban, mintegy 300 műtárgy szerepelt, nagyrészt osztrák, német, lengyel, olasz és csak kis részben magyar művészek alkotásaiból. 1847-ig adott szállást a redout a hazai magyar és a külföldi vendég-művészetnek. Aranyos gyermekévei ezek a magyar biedermeiernek, vagy ahogy Lyka Károly szereti nevezni és magyarítani: a táblalábak kora művészetének. Mennyi nyárspolgári „kulturszomj”, naiv, Bécs felé kacsintgató „európaiság” beszél e kor sajtójának művészeti vonatkozású cikkeiből, ama korából, amelynek nemzeti művészete albérlő szobaúr gyanánt használta a régi vigadó egyik helyiségét — jellemzően: a szabadságharcig, amely a nagy vízváltást magyarrá vált szellemi művészeti kulturánk történetében.

A Diana=fürdőben

1853-tól kezdve új otthonra találtak a Műegylet kiállításai. Az egykori Diana-fürdő épületében kapott szállást a képletes Múcsarnok, a mai Ferenc József-terren, ott, hol most a Kereskedelmi Bank épülete áll. A Bach-korszak évei és a Mű-

egyletnek a selejtes bécsi műkereskedelemtől függő viszonya még mindig nem engedte, hogy a magyar művészek és a magyar művészet ezen az új helyen fölébe kerekedhessenek az osztrák dömpingárunak, amely elárastotta akkor Magyarországot. Csak a Képzőművészeti Társulat megalakulása hozott gyökeres változást ezen a téren.

Egy zongora-mintateremben

1861-ben egy Páchl nevű zongorakereskedő terme (az akkori Uri-, ma Petőfi Sándor-utcában) adott ideiglenes szállást a művészetnek. Itt állították ki a londoni nemzetközi kiállításra szánt magyar művészeti alkotásokat, hogy a főváros közönségének bemutassák. Ezen a kiállításán szerepelt Székely Bertalan „II. Lajos” című történelmi kompozíciója is, amely később nyilvános gyűjtésből került a Szépművészeti Múzeum tulajdonába. Tudjuk azt is, hogy ez az alkalmi kiállítás 221 forint 18 krajcárt jövedelmezett, amelyet művészi jóléti alapra fordítottak.

A Nagyhid=utcában

1863-ban nyílt meg a Nagyhid- (most Deák Ferenc-utca 9. számú ház első emeletén) a Képzőművészeti Társulat első helyisége. Ezt már némi túlzással „múcsarnok”-nak szerették nevezni az akkori lelkes művészek, noha mindössze három szobából állt, amelynek házbérét forint-

ként adták össze az alapítók, élükön id. Andrássy Gyula gróffal. Petróleumlámpás, kis vaskályhával melegített és tömérdek magyarító felirattal felszerelt szobács-

kák voltak ezek, mégis az öncélú nemzetművészet bölcsője. Mert tudni kell, hogy az első szabályzat a Múcsarnokba csak magyar művészeketől való művek elfogadását engedte meg. Nagy szó volt ez nemcsak azért, mert a Pesti Műegylet Béctől függő művészetpolitikájának megkontrollálását jelentette, de azért is, mert a magyar művészek most már elég erősnek érezték magukat önálló kiállítások rendezésére.

Az Akadémián

A Nagyhid-utcai „múcsarnok” mindössze két évig volt férőhelye az akkori művészetnek. 1865-től kezdve a Magyar Tudományos Akadémia néhány helyisége igyekezett alkalmasabb keretűl szolgálni a magyar művészet számára, súlyban növekvő igényeinek. Öt felülvilágításos teremből állott ez a „múcsarnok”, amelyet folyosó kötött össze az ugyanott elhelyezett Esterházy-gyűjteménnyel. A fővárosi közönség tehát itt együtt találhatta — ha akarta — a múlt és az akkori jelen művészetét. De az a körülmény, hogy ezek a helyiségek az Akadémia második emeletén voltak, magában foglalta annak okát, hogy a kényelemszerető és a művészet iránt akkor még nem túlságosan fogékony közönség miatt nem jött ide nagyobb tömegekben. Az azonban kétségtelen, hogy az Akadémia palotája már mégis más milliót jelentett, mint az

eddig használt magánházak szűkös szobái. Itt, az Akadémián állított ki első ízben *Benczur Gyula*, *Szinyei Merse Pál* és mások, akiknek neve csak ezután került a hírnév szárnyaira. De nem sok idő kellett hozzá, hogy az Akadémia termei is szűkek legyenek. A kiállító művészek száma állandóan nőtt, amellet 1868-tól kezdve ismét helyet adtak a jelesebb külföldi vendégműveknél is. Ez érlelte meg végre egy korszerű, megfelelő befogadóképességű, önálló igazi múcsarnok megalkotását, amelynek megvalósítása a hetvenes években leginkább foglalkoztatta a művészeti közvéleményt, első sorban a Képzőművészeti Társulat vezetőségét.

1877-ben avatta fel az *Andrássy-úti régi Múcsarnokot* nagyszabású nemzetközi kiállítás keretében *I. Ferenc József* király, akinek személyisége mélyen belenyomta a maga jegyét a régi Múcsarnok korszakába. Az uralkodó állandó vendége és példaadó mecénása volt ennek a csinos kis reneszansz palotának, amelynek meglátogatása budapesti tartózkodásának mindenkor programpontja volt. Az *Andrássy-úti Múcsarnok*, amelyet *Lang Adolf* épített, reprezentáló megjelenésével, méreteivel óriási haladást jelentett a multtal szemben s elmondhatjuk, hogy a magyar képzőművészet stilusegységének, erőteljes duzzadó termékenységének, *Munkácsy világdicsőségének* jegyében a *virágkor miliójét szolgáltatta*. Az a két évtized, amelyet képzőművészetünk az *Andrássy-úti régi Múcsarnokban* töltött, a magyar művészeti élet kialakulásának, Budapest kiépülésének korszaka. A festészeti mes-

teriskola lehetővé tette művészhetségünknek magyar földön való kiképeztetését s a *Múcsarnok* ragyogó nemzeti és nemzetközi kiállításai, ünnepei kialakítottak egy most már nemcsak művész, de áldozni kész műbaráttársadalmat is. A szédületes fejlődés arányai szinte szétrepesztették a többi *Andrássy-úti* házak közé beszorított kis palota kereteit s kiálló szűkségességgé tették a millenium évében egy szabadon álló új nagy művészeti palota megteremtését.

A Hősök-terén

Negyven év előtt, 1896 májusában nyitotta meg a király az ezredévi kiállítás művészeti csoportját a *városligeti új Múcsarnokban*, amely azóta központja, küzdőtere a magyar festők, szobrászok és építésszek hadsoraiknak. És csodálatos, hogy ez a küzdelem, amely az új művészi kifejező eszközök érvényesülése, szabadsága mellett ma a kenyérért is folyik, mennyire nem szegi kedvét azoknak, akik művészi hivatottságuk érzetében évről-évre százakkal növelik művészeinknek amúgy is túlon túl nagy létszámát! Aminek következményeképpen máris gyakran szűknek bizonyulnak az új Múcsarnok hatalmas termei is, akárcsak mint egykor a régi *Redout* apró szobácskái.